

Lunds Universitet
Sociologiska institutionen

Januari 2002.

AA OCH EN ÄNDRAD LIVSSTIL

Författare: Thomas Svensson
Uppsats Soc 344, 41-60 p
HT 2001
Handledare: Margareta Norell

ABSTRACT

Författare: Thomas Svensson
Titel: AA och en ändrad livsstil
Uppsats Soc 344, 41-60p
Handledare: Margareta Norell
Sociologiska institutionen, HT 2001

Alkoholism är en av vår tids största folksjukdomar som både för med sig personligt lidande samt utgör en stor ekonomisk belastning för samhället. Det finns dock människor som lever ett nyktert och konstruktivt liv som nyktra alkoholister genom ett medlemskap i Anonyma Alkoholister (AA). Frågeställningarna som jag arbetat utifrån är: *Ändrar individen sin livsstil efter att han/hon blivit nykter och AA – medlem? Vilken roll har AA-gruppen i medlemmens liv? Vad har tolvstegsprogrammet för funktion i den nyktra alkoholists liv?* Undersökningen bygger på tre djupintervjuer med medlemmar ur AA samt en deltagande observation. Den teoretiska ram som använts i undersökningen består av Pierre Bourdieus habitus samt begrepp från GH Mead och den symboliska interaktionismen. Vid analysen används relevanta citat från intervjuerna med en efterföljande analys som är kopplad till den teoretiska ramen. Slutsatsen som framkommer i undersökningen är att individerna har ändrat sin livsstil radikalt. Individerna har övergett sitt destruktiva beteende till förmån för en mer konstruktiv livshållning. De har även införlivat AA-gruppen som en signifikant andra. Tolvstegsprogrammets roll i individens liv är att vara en fostrande mekanism där normer och värderingar ställs upp, därmed är de tolvstegen den generaliserade andra.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

FÖRLAGA	SID. 3
INLEDNING	SID. 5
Problemformulering	SID. 5
Disposition	SID. 6
Teori	SID. 6
Habitus	SID. 6
Symbolisk interaktionism	SID. 7
METOD	SID. 8
Gatekeeper	SID. 8
Metod diskussion	SID. 8
ANONYMA ALKOHOLISTER	SID. 9
Anonyma Alkoholisters födelse	SID. 10
De tolv stegen	SID. 11
ANALYS	SID. 11
Uppväxt och missbruk	SID. 11
Mötet med AA	SID. 19
AA-gruppens betydelse	SID. 20
Betydelsen av de tolv stegen	SID. 23
AVSLUTANDE DISKUSSION	SID. 24
Vidare forskning	SID. 24
LITTERATUR FÖRTECKNING	SID. 25
BILAGOR	SID. 27
Hur det fungerar	
De tolv traditionerna	
Intervjuguide	

FÖRLAGA

ÖPPET AA - MÖTE

Jag anländer till AA lokalen cirka en kvart innan mötet skall börja, det har redan kommit ungefär femton mötesdeltagare. AA- lokalen är förlagd i en källare som består av tre rum, ett pentry där det kokas kaffe, ett rökrum samt möteslokalen. Alla rummen är försedda med smala fönster som är öppningsbara, det lägger jag märke till i rökrummet där det säkert behövs vädras ibland. Jag bestämmer mig för att gå runt och presentera mig för det har jag uppmärksammat att de andra gör. En del sitter i rökrummet medan de flesta befinner sig inne i möteslokalen. Jag lägger märke till att medlemmarna hälsar och kramar varandra samt försäkras sig om att vännen de hälsar på mår bra. Det tillkommer hela tiden nya deltagare i en strid ström, så jag tänker, - det blir nog mycket folk ikväll. En viss nervositet smyger sig på fast jag har varit på s.k. öppna AA- möten vid två tidigare tillfällen och sökt intervjupersoner. En man kommer fram och frågar om jag är en ny medlem? Jag förklarar att jag kommer från Sociologiska Institutionen vid Lunds Universitet och skall sitta med för att försöka förstå vad som händer på ett AA- möte. Jag uppfattar det som att han betraktar mig med misstänksamhet, då han plötsligt säger, - jaha det är öppet möte idag, varannan tisdag ja, det är alltid kul med nytt folk.

Det närmar sig mötesdags och de flesta börjar dra sig till möteslokalen, jag följer med majoriteten för att inte väcka uppmärksamhet. Vi sätter oss ner kring bordet där det finns kaffe och the som mötesdeltagarna fyller sina plastmuggar med. Jag tittar mig omkring i lokalen där det hänger en massa visdomsord på väggarna, som jag senare får veta kallas för *deviser*. Dessa små tavlor kan innehålla små kloka textrader som *ta det lugnt, det viktigaste först* eller *långsamt kommer man längst*. Det hänger även två stora banderoller med AA:s tolv steg som är ett förslag till ett program för tillfrisknande (se sid, 10) samt de tolv traditionerna som ger förslag om hur rörelsen bör skötas (se bilaga 2). En bokhylla pryder kortsidan av lokalen där det ligger litteratur till försäljning, ett par videofilmer och två telefoner.

Någon säger plötsligt, - ja mina vänner klockan är slagen, skall vi hålla ett möte? Ett ja ekar i lokalen, och mannen som sitter vid kortsidan börjar läsa en text som jag senare får veta kallas för *ingressen* som är en slags programförklaring (se sid, 9). Sedan läses ett utdrag från boken *Anonyma Alkoholister* som kallas *hur det fungerar*, det är en kort beskrivning av vad alkoholism är för något enligt AA:s synsätt (se bilaga 1). Efter att dessa texter har blivit lästa (dessa texter läses alltid inför varje möte har jag blivit informerad), kommer en förfrågan från mannen vid kortsidan om någon vill ta upp något speciellt tema vid kvällens möte? Lokalen fylls av en spänd tystnad som han själv bryter genom att föreslå att temat skall vara fritt den här kvällen.

Han inleder med att presentera sig vid namn och att han är *alkoholist*, de andra mötesdeltagarna svarar, - hej samt mannens namn. Han börjar med att berätta lite vardagsbekymmer som trycker honom och fortsätter sedan med lite tyngre episoder från sitt liv som aktiv alkoholist. Ordet går runt och det berättas om diverse problem och livserfarenheter, både från medlemmarnas liv som drickande alkoholister, men även från det nya nyktra livet. En del berättelser är härresande och jag undrar hur dessa människor fortfarande kan vara vid liv och

dessutom skrattar de åt allt elände de varit med om. Men bakom skratten uppfattar jag att det döljer sig ett blodigt allvar.

Efter fyrtiofem minuter meddelar mannen vid kortsidan att det är rök paus för de som vill röka och för de som vill kan sträcka på benen. En febril verksamhet sätter igång när folk skall ut och röka eller gå på toaletten etc. Jag sitter kvar och småpratar med mannen bredvid, som berättar att han varit nykter i fem år. Han berättar att det inte är alkoholen som är problemet längre i hans liv, utan problemet är att leva ett *vanligt liv*. Jag ber honom förklara vad han menar? Han förklarar att det som *vanliga* människor lärt sig tidigt i sitt liv får ofta alkoholister lära sig nu, när de har kommit till AA och blivit nyktra. Det kan vara en så enkel sak som att våga träffa andra *vanliga* människor på stan utan att få ”gåshud” som han uttrycker det.

Vårt samtal avbryts av en röst som meddelar att pausen är slut och att mötet skall återupptagas, mannen säger också att vi skall försöka hitta den stämning som befann sig innan pausen. Jag upptäcker att det bara är tre personer som skall prata, sedan är det min tur. Pulsen ökar dramatiskt och jag börjar fundera på vad jag har att säga i denna samling av nyktra alkoholister. Sedan kommer ordet har kommit till mig och jag presenterar mig vid namn samt att jag inte är *alkoholist*. Jag lägger märke till att en del av deltagarna nickar och ler åt mig. Jag undrar om de kanske misstänker att jag är alkoholist och lider av förnekelsens förbannelse och skall bara få lite mer tid i AA innan jag erkänner att jag är alkoholist. Ordet går raskt vidare till de resterande som sitter vid bordet och klockan börjar närma sig nio. Mannen vid kortsidan meddelar att mötet strax är slut och om det är någon som vill säga något mer så finns det några minuter kvar. Ingen säger något. Han fortsätter med att tacka för ett fint möte och att man kan lägga en slant i hatten om man vill. Mötet avslutas med att vi sittande fattar varandras händer och läser den s.k. *sinneshönsen*:

Gud

giv mig **Sinnesro**
att acceptera det jag inte
kan förändra

Mod att förändra

det jag kan

och **Förstånd** att inse
skillnaden

(*Leva nykter*, 1995: 27)

INLEDNING

Alkoholism eller sjukligt beroende av alkohol är en av våra vanligaste sjukdomar i Sverige, vilket medför att alkoholism är en stor ekonomisk belastning för det svenska samhället. Alkoholism drabbar inte bara den drickande utan har även negativa effekter på familj, brottslighet, sjukvårdskonsumtion, självmords – olycksfallsfrekvens samt arbetsbortfall. Antalet alkoholister i Sverige är svårt att fastställa, diagnosmetoderna måste först bli mer objektiva samt att alkoholism ofta gömmer sig bakom andra sjukdomar. En användbar tumregel säger att det är ungefär var tionde svensk som är drabbad av denna sjukdom, vilket skulle betyda att cirka åttahundratusen svenskar är alkoholister. Man räknar även med att varje alkoholist påverkar cirka fem personer i sin omgivning såsom familj, släkt och vänner. Detta skulle betyda att halva Sveriges befolkning är direkt drabbad av denna sjukdom (Söderling, 1992:10f).

Det har i modern tid växt fram rörelser som arbetar för att hjälpa alkoholister att bli fria från sitt missbruk. Den rörelse som är dominerande och den rörelse som denna uppsats fokuserar på är Anonyma Alkoholister (AA). En beskrivning av rörelsen och dess arbetssätt kommer att göras längre fram i detta arbete (se sid 8-9). Som framgått inledningsvis är alkoholism ett gigantisk problem både för den enskilda individen och samhället, dock finns det människor som med framgång lever som nyktra alkoholister i gemenskapen AA.

AA säger sig inte ha någon egen uttalad definition för vad alkoholism är, detta kan bero på att de inte vill framstå som någon professionell rörelse eller beblanda sig i vetenskapliga diskussioner. Detta påstående grundar jag på vad de själv skriver i boken *Anonyma Alkoholister*: ”A.A. bör alltid förbli icke professionellt, men våra servicecentra kan anställa personal för speciella uppgifter ’och’ Varje grupp har endast ett huvudsyfte – att föra budskapet vidare till de alkoholister som fortfarande lider” (*Anonyma Alkoholister*, 1995: 250). Jag tolkar det däremot som att AA har en definition för vad alkoholism är och hur den yttrar sig:

Vi alkoholister är män och kvinnor, som har förlorat förmågan att kontrollera vårt drickande. Vi vet att ingen verklig alkoholist någonsin får tillbaka denna förmåga. Alla trodde vi då och då, att vi återfått denna kontroll, men dessa perioder – oftast korta – följdes oundvikligen av ännu mindre självkontroll, vilket så småningom ledde till beklagansvärd och obegriplig förnedring och upplösning. Vi är till siste man övertygade om att alkoholister av vår typ lider av en sjukdom, som bara försämras, aldrig förbättras (*Anonyma Alkoholister*, 1995: 42).

Problemformulering

Mot denna bakgrund samt den definition som jag anser att Anonyma Alkoholister har för vad alkoholism är, ställer jag följande frågor: *Ändrar individen sin livsstil efter att han/hon blivit nykter och AA – medlem? Vilken roll har AA-gruppen i den nyktra alkoholists liv? Vad har tolvstegsprogrammet för funktion i den nyktra alkoholists liv?*

Disposition

För att belysa den aktuella problemformuleringen och därmed besvara de i föregående frågorna, kommer jag att inleda detta arbete med begreppsdefinitioner. Därefter följer en beskrivning av metodval med en kort diskussion av nackdelar samt fördelar av dessa metoder.

Därefter följer en kort historisk tillbakablick över Anonyma Alkoholisters framväxt samt de kopplingar som tidigare fanns till den s.k. Oxfordgrupprörelsen. Vidare presenteras Anonyma Alkoholisters tolvstegsprogram och dess innebörd. Efter dessa inledande kapitel av förklarande karaktär följer analysdelen, denna är uppdelad i fyra underrubriker: uppväxt och missbruk, mötet med AA, AA-gruppens betydelse samt betydelsen av de tolv stegen. Avslutningsvis följer slutsatsen av analysen och en avslutande diskussion.

Teori

De sociologiska begrepp jag använder vid denna undersökning är bland annat Pierre Bourdieus *habitus*. Habitus kan förklaras som resultatet av sociala erfarenheter, kollektiva minnen, sätt att röra sig och tänka som ristats in i människors kroppar och sinnen eller de i kroppen och sinnet inristade vanor och dispositioner som gör det möjligt för dem att spela ett spel vars regler är alltför komplicerade för att rymmas i en regelbok (Johansson, 1996:148f). Efter denna korta definition av habitus, ska jag också ta upp ett exempel rörande utbildning som tydliggör begreppet.

Habitus

Med den tid och ansträngning som investeras i en exempelvis längre utbildning ackumuleras kulturellt kapital. Med utbildning följer också vissa färdigheter och kompetenser. Dessa ingår, i form av det som Bourdieu kallar för *habitus*, som en del i t.ex. det kulturella kapitalet. Det kulturella kapitalet uppträder dels i institutionaliserad form (kursplaner, examina, titlar etc.), och dels i förkroppsligad form (bildning, smak, stil, kulturell och språklig kompetens etc.) Det är den sistnämnda förkroppsligade formen av kapital, de sammanhängande dispositioner som bestämmer hur människor handlar, tänker, uppfattar, tolkar och värderar olika företeelser, som Bourdieu refererar till med begreppet habitus (Waters, 1998: 198-201).

Skillnader i människors habitus kan enligt Bourdieu i först hand relateras till sammansättningen av deras ärvda och förvärvade kapital. Den habitus som en individ är bärare av bestäms såväl av hans/hennes sociala bakgrund, nuvarande situation som framtidsutsikter. Värdet av en individs dispositioner eller habitus är *i denna mening* aldrig given. *På samma sätt* som de olika kapitalformernas värden aldrig är givna avgör *marknaden*, eller mera exakt: olika sociala fält, värdet av en människas habitus, d.v.s. om den fungerar som kapital eller inte (Waters, 1998: 198-202). Bourdieu framhåller dock emfatiskt att "Människors erfarenheter är aldrig helt lika, och deras habitus är inte totalt determinerande och avgörande för framtida handlingsmönster" (Ahrne, Roman, Franzén, 1996: 58).

Symbolisk interaktionism

Jag kommer även att använda symboliska interaktionistiska begrepp såsom G H Meads *signifikant andra*, *generaliserade andra*, *rollövertagande*, *I* och *Me*. De begrepp som jag tänkt använda från den symboliska interaktionismen (Mead) kommer jag att definiera med början på rollövertagande. Med rollövertagande menas att man kan gå ur sig själv och ta på sig "glasögonen" som tillhör den man möter och därmed ser situationen ur dennes perspektiv. För att kunna göra ett rollövertagande måste man förstå de symboler som används vid den aktuella interaktionen (Charon, 2001:114).

Med begreppet *signifikant andra* menas något som blivit socialt i full mening, ett medvetet samförstånd mellan minst två personer. Det kan vara en förälder eller någon annan person som fyller en viktig funktion i individens liv, även grupper kan fungera som den signifikanta andra. (Berg, 1992:97).

Med den *generaliserade andra* menas samhället i sin helhet som en abstraktion, det institutionella nätverk som alla människor lever sitt liv inom: familj, utbildning, religion, ekonomiska och politiska institutioner (Berg, 1992:37). Man kan säga att den generaliserade andre motsvarar de allmänt utbredda normer och värderingarna som finns i ett samhälle (Andersen, Kaspersen, 1999: 141).

Med begreppet *I* (jag) menas den spontana del av människan som kan iscensätta handlingar som till och med kan förvåna aktören själv. Exempelvis tillfällen då en människa gör något utan att först tänka efter, för att sedan fråga sig och omgivningen – om det verkligen var han/hon som gjorde det. *I* står för action som vi kanske skulle kunna kalla impulsiva, oplanerade, spontana handlingar. Men impulsiva handlingar kan även försätta aktören i problematiska predikament, men också hjälpa aktören i situationer. *I* kan alltså både leda individen till destruktiva handlingar som försätter honom/henne i besvärliga situationer eller så kan det hos individen framkalla kreativa handlingar i positiv riktning som denne inte skulle kunna föreställa sig i sina fantasier (Charon, 2001: 93). Charon beskriver på ett bra sätt hur *I* fungerar: "It is action that does not arise from thought; it is action that surprises even the actor – 'Did I really do that?' It is action we might call impulsive, spontaneous, unlearned, unpredictable, unplanned" (Charon, 2001: 93).

Begreppet *Me* (mig) däremot är den kända medvetna och genomreflekterade delen av individen. *Me* är personens uppfattning om vem han eller hon är, och det innehåller tidigare erfarenheter av olika roller, situationer, andra individer och sociala värderingar (Andersen, Kaspersen, 1999: 141). Man kan säga att *Me* är väsentligen en medlem av den sociala gruppen, och representerar därför gruppens värde, det slags erfarenhet som gruppen möjliggör. Dess värden är de värden som tillhör samhället. I en betydelse är dess värden överlägsna. De är värden som under vissa extrema moraliska och religiösa förhållanden framkallar jagets uppoffring för helheten (Mead, 1972: 157).

METOD

Jag kommer i uppsatsen att använda mig av kvalitativa djupintervjuer, jag kommer även att göra en deltagande observation vid ett AA: möte för att läsaren skall få en större inblick i hur ett sådant möte kan gå till. Dessa metoder har jag valt på grund av att jag anser mig komma närmare respondenterna och kan då få en större förståelse av deras livssituation. Det fanns givetvis ett andra syfte med mitt deltagande vid de öppna mötena, det var att försöka bli accepterad av de tilltänkta studieobjekten. Vid min medverkan på mötena gjordes även ett urval av respondenterna, mina kriterier vid urvalet var att respondenterna skulle ha varit nyktra olika lång tid. Syftet med detta kriterie var att försöka ringa in eventuella skillnader som kanske uppstår vid en tidsskillnad i uppbådad nykterhet. Jag har givetvis följt AA:s förslag till anonymitet och varken namnger eller avslöjar något som inte bör komma ut, detta visar de klart och tydligt i sin tolfte tradition: ”Anonymiteten är de andliga grundvalen för våra traditioner och påminner oss ständigt om att ställa princip framför person ” (*Anonyma Alkoholister*, 1995:251).

Gatekeeper

För att få tillgång till fältet använde jag mig av en bekant som utbildar sig till sjuksköterska och som tidigare besökt AA:s öppna möten i utbildningssyfte. I öppna AA sammanhang kan visserligen vem som helst som är intresserad få tillträde. Men eftersom sjuksköterskeeleven tipsade mig om denna möjlighet att få information via öppna AA-möten, samt visade mig var möteslokalen var förlagd och lotsade in mig på fältet tolkar jag det som att hon var min gatekeeper (May, 1997: 154).

Metod diskussion

Kvalitativa metoder syftar till att fånga egenarten hos den enskilda enheten och dennes speciella situation. Styrkan och fördelen med den kvalitativa djupintervjun ligger i att undersökningssituationen liknar en vardaglig situation och ett vanligt samtal. Det framträdande i denna intervjuform innebär också att jag kommer att utöva den minsta möjliga styrning av respondenterna. Strävan är att låta intervjupersonerna styra predikamentet och samtals utveckling. Metoden har även andra fördelar i denna studie av (AA) medlemmar, den låter mig komma nära respondenten och ta del av information som förmodligen inte skulle bli tillgänglig med ett annat metodval. I denna undersökning är strävan att förstå respondenterna och detta skulle inte vara möjligt med något annat val av metoder (Holme, Solvang, 1991:110).

Nackdelarna med metoden kan vara att respondenten upplever att jag tränger mig på, misstolkar respondenten eller rentav sårar honom/henne. Ett annat problem med denna metod är begreppsparat närhet/distans. Det positiva med närhet är att den ger en överlägsen förståelse, som man inte kan få vid ett distanserat förhållningssätt. Samtidigt kan det bli svårt att tolka informationen kritiskt när intervjuerna är gjorda. Närhet kan även skapa problem i form av att respondenten kan agera och ge information som han/hon tror att jag är intresserad av – vara till lags. Jag kan även ha etablerat en sådan kontakt, att en objektiv hållning till materialet kan hamna i en gråzon. Det kan även bli en känslokamp för mig när det blir dags att avbryta

relationen som har byggts upp under forskningsarbetet, samt att ständigt vara främling i de miljöer jag tänker röra mig i. Ett mera distanserat förhållningssätt skulle kunna skapa en mur mellan respondenten och mig. Då skulle inte intervjupersonen känna någon förtrolighet och därmed inte dela med sig av känslig information. (Sjöberg, 1999:193-200).

ANONYMA ALKOHOLISTER (AA)

1933 besökte en amerikan vid namn Rowland Hazard Dr. Carl Jung i Schwiez. Rowland var gravt alkoholiserad men mycket rik, vilket gav honom möjligheten att konsultera den kände Dr. Jung angående sin alkoholism. Rowland lade självmant in sig på Jungs klinik under en ettårsperiod, varpå han återvände till USA och ett omedelbart återfall i alkohol missbruket (Kurtz, 1979:7). Återigen men nu utom allt hopp, uppsökte Rowland Carl Jung. Jung svarade då, på Rowlands anhållan om ännu en inläggning, att han kliniskt psykologiskt inte kunde göra mer för honom än han redan gjort. Han tillade: ” Det ända som kan rädda dig nu är ett andligt uppvaknande”. Jung rekommenderade Rowland att ta kontakt med någon religiös sammanslutning vid hemkomsten till USA. Vilket Rowland gjorde. Sammanslutningen han fann var Calvary Church, vilken ingick i Oxfordgrupprörelsen. Staden var New York och ledaren hette Samuel Shoemaker (Månsus, 1996:63). Detta möte resulterade för Rowlands del i hans andliga uppvaknande samt en stabil nykterhet som resultat av detta. Budskapet om denna upplevelse fördes sedermera vidare från Rowland till dennes vän Ebby T, som i sin tur förde det vidare till sin kollega börsmäklaren Bill Wilson (Kurtz, 1979:8f). I anslutning till förmedlandet av Oxfordprinciperna vidarebefodrade också Carl Jungs principer för dennes s.k. *analytiska psykologi (AA blir myndigt. 1993: 67,71)* En annan av Jungs principer, som också den kom att bli grundläggande för Bill och hans vänner, gällde alkoholism som andlig sjukdom. Alkoholism, menade Jung, går endast att besegra med hjälp av Ande; ”spiritus contra spiritum” (B.Mel. 1991:165).

Bill, liksom Rowland och Ebby, anslöt sig till Oxfordgrupprörelsen och inledde genast att intensivt arbeta med andra alkoholister. Dock visade sig detta svårare än Bill trott. Det gick upp för honom att de alkoholister han arbetade med inte kunde ta emot det kristna budskapet på ett sådant sätt som han själv en gång gjort, varefter det hela såg alltmer hopplöst ut. Emellertid visade det sig att en viss kategori alkoholister kunde ta emot budskapet såsom det lades fram varpå en inre grupp, om än väldigt liten, kunde skapas (Kurtz, 1979:9-26).

Två mekanismer kan så här långt sägas ha varit signifikanta delmoment i Bills andliga genombrott, Oxfordgrupprörelsens teologiska principer samt Carl Jungs analytiska psykologi. Men det finns ytterligare en aspekt av vikt att nämna i detta sammanhang. Det är William James verk *The varieties of Religious Experience* (James:1919). Detta verk blev för Bill oerhört viktigt då det ”satte ord” på hans egen andliga upplevelse. Han kom på detta sätt att förstå att han inte endast varit offer för hallucinatoriska krafter. Mel B som var en av de första medlemmarna berättar:

Ebby arrived with a copy of Willam James’s *The Varieties of Religious Experience*: Ebby reportedly had not read the book, but it had been recommended by Oxford group members(B. Mel, 1991:24).

Anonyma Alkoholisters födelse

Sålunda befann sig Bill i en situation där han visserligen själv uppnått andligt genombrott med nykterhet som följd men samtidigt stod inför problemet att andra alkoholister som han ville hjälpa inte tycktes kapabla att ta emot budskapet på det sätt han gjort. Emellertid skulle Bill under en affärsresa till Akron, Ohio komma att göra den slutgiltiga erfarenheten som krävdes för att det hela skulle gå i lås (Kurtz, 1979:25-27). Under denna resa förstod Bill, som vid detta laget kände av en allt bräckligare nykterhet, att det som hela tiden saknats var ett delgivande av de egna erfarenheterna till en annan alkoholist. Detta, insåg han, var en förutsättning för en bestående nykterhet med kvalité. Som föjd av denna insikt tog Bill kontakt med den lokala Oxfordgruppen i Akron och framförde sitt ärende. Han blev hänvisad till Dr. Robert Smith (Dr. Bob), en kraftigt alkoholiserad kirurg i staden. Denne tog skeptiskt emot honom, och gav honom femton minuter. Bill stannade i sju timmar. Detta samtal ägde rum den 10 juni 1935 och har sedan dess betraktats som AA:s födelsedag. Samtalet resulterade i både Bills fortsatta nykterhet och Dr. Bobs andliga genombrott och nykterhet (*AA blir myndigt*, 1993: 69-76).

Rörelsen finns idag representerad i praktiskt taget alla länder världen över. Antalet AA-grupper uppgår till ca 100.000 och antalet medlemmar beräknas till ungefär 5 miljoner. I Sverige finns ca 500 grupper och man är här representerad i praktiskt taget alla städer (För aktuell AA info). Rörelsen har en världsvid serviceorganisation, med högkvarter i New York. Varje land har sedan ett lokalt service kontor, vilket förmedlar litteratur, mötesinformation o dyl. till de individuella grupperna (Kurtz, 1979: 146f, 207).

AA har således med tiden skapat sig en egen identitet, vilket man enligt AA:s programförklaring 1992 definierar på följande sätt:

AA - Anonyma Alkoholister är en gemenskap av män och kvinnor, som delar sina erfarenheter, förhoppningar och sin styrka med varandra för att söka lösa sitt gemensamma problem och hjälpa andra att tillfriskna från alkoholism. Det enda villkoret för medlemskap i AA är en önskan att sluta dricka. AA kräver inga inträdes- eller medlemsavgifter. Vi är självförsörjande genom egna frivilliga bidrag. AA har ingen anknytning till någon religion, politisk organisation eller institution. Ej heller till annan rörelse av något slag. Vi deltar inte i offentliga debatter och är varken förespråkare för eller motståndare till något annat. Vårt främsta syfte är att hålla oss nyktra och att hjälpa andra alkoholister att uppnå nykterhet (*AA:s historia i Sverige*, 1996:105)

Ekonomiskt lever rörelsen på de enskilda medlemmarnas frivilliga bidrag samt litteratur försäljning. Man vägrar att ta emot ekonomiskt stöd utifrån. Vidare finns det inom rörelsen inga medlemsavgifter eller register, inga ordförander eller styrelser eller krav för medlemskap förutom en önskan att sluta dricka alkohol. Varje medlem är medlem när denne själv anser sig vara det (*Twelve steps and twelve traditions*, 1952: 139-145, 160-165).

De Tolv stegen

AA:s program för tillfrisknande bygger på att i första hand erkänna sig maktlös inför alkoholen samt att alkoholisten har förlorat kontrollen över sitt liv. Detta är viktigt för att han/hon själv skall ta ansvaret för sin sjukdom och inte skylla ett eventuellt misslyckande på andra i sin omgivning. Resterande steg har en återbyggande karaktär som skall vara till hjälp i alkoholists reparationarbete att lägga om sitt liv i en mera konstruktiv riktning. Det skall tilläggas att detta program är bara ett förslag och är alltså inget tvång i sig enligt AA (*Anonyma Alkoholister*, 1995: 61-62).

1. Vi erkände att vi var maktlösa inför alkoholen - att vi förlorat kontrollen över våra liv.
 2. Vi kom till tro på att en kraft starkare än vår egen, kunde hjälpa oss att återfå vårt förstånd.
 3. Vi beslöt att lägga vår vilja och vårt liv i händerna på Gud, sådan vi själva uppfattade Honom.
 4. Vi företog en genomgripande och oförskräckt moralisk självrannsakan.
 5. Vi erkände inför Gud, oss själva och en medmänniska alla våra fel och brister.
 6. Vi var helt och hållet beredda att låta Gud avlägsna alla dessa karaktärsfel.
 7. Vi bad ödmjukt Honom att avlägsna våra brister.
 8. Vi gjorde upp en förteckning över alla de personer vi gjort illa och var beredda att gottgöra dem alla
 9. Vi gottgjorde alla dessa människor, så långt det var oss möjligt, utan att skada dem eller andra.
 10. Vi fortsatte vår självrannsakan och erkände genast när vi hade fel.
 11. Vi försökte genom bön och meditation fördjupa vår medvetna kontakt med Gud - sådan vi uppfattade Honom - varvid vi endast bad om Hans vilja med oss och styrka att utföra den.
 12. När vi, som en följd av dessa steg, själva haft ett inre uppvaknande försökte vi föra detta budskapet vidare till andra alkoholister och tillämpa dessa principer i alla våra angelägenheter.
- (*Anonyma Alkoholister*, 1995: 61-62)

Det skall tilläggas att det finns litteratur som utförligare förtydligar stegens innebörd, dock bildar stegen som presenteras ovan den ram AA arbetar efter. För den läsare som vill fördjupa sig i AA:s tolv steg hänvisar jag till boken *De Tolv Stegen De Tolv Traditionerna*.

ANALYS

Jag kommer att inleda analysen med en beskrivning av intervjusituationen, därefter följer en kort bakgrundshistorik med hjälp av citat från respektive respondent. Detta för att läsaren skall få en uppfattning om vilka respondenterna är och under vilka förhållande de har levt/lever. Därefter kommer jag kommer att göra löpande analyser med hjälp av citat från respektive intervjuperson. Jag har fingerat namnen på respondenterna samt intervjuplatsen, detta för att respondenterna skall förbli anonyma.

Uppväxt och missbruk

Den första intervjun gjorde jag hemma hos Per trettio år i en skånsk stad. Anledningen till att intervjun gjordes i hemmet, var att han själv kom med förslaget och jag tyckte det var bra att han fick vara på hemmaplan. Dels för att han skulle känna sig trygg och avslappnad samt att

han då troligtvis skulle ge mig en djupare information. Vi sitter i en trerumslägenhet i ett ytterområde i staden. Per berättar att han varit nykter i tre år samt att han och flickvännen precis har flyttat ihop och ursäktar på så vis flyttröran som omger oss. Han föreslår att vi sitter i vardagsrummet eftersom att det är nästan färdigmöblerat. Rummet består av en soffa, bord, fåtölj och bokhylla. Vi sätter oss ner och jag förklarar hur det kommer att gå till, han verkar lite orolig inför intervjun och tillägger att han inte är van att bli intervjuad, att jag kan säga till om han gör något fel. Jag försäkrar honom att det säkert går bra samt att intervjun kan vara som ett vanligt samtal.

Vi kommer överens om att han kan berätta och att jag fyller i med frågor om han utesluter något som intresserar mig. Per inleder med att berätta sin livshistoria :

Jag hade en otroligt dominerande mor det var väl hon som styrde och ställde i familjen, så hade jag väl en far som var väldigt, ja! I mina ögon så var han väl mesig liksom, han vågade inte säga till och så va. Han fogade sig liksom, efter morsan då, jag var väldigt strängt hållen, morsan var väldigt sträng. Jag var liksom tvungen att passa tiderna exakt och äta upp all mat på tallriken, jag var tvungen att vara snäll, så jag liksom, jag liksom, som barn jag menar man kan inte passa tiden exakt när man är ett barn när man är ute och leker, man kan inte äta upp all maten alltid så jag fick mycket stryk och sånt. Jag fick liksom, jag fick en sån dubbelbild. Först så fick jag stryk så pang, pang, fick några lavetter, hade jag varit riktigt dum liksom så fick jag stryk med skärpet och sånt. Men sen så kom morsan helt plötsligt och kunde vända och säga min älskade son, jag älskar dig över allting annat, mig och min syster och sånt liksom.

Per säger inledningsvis att uppväxten dominerades av en sträng förälder (nämligen modern), han berättar vidare att han var strängt hållen och fick ofta stryk. Jag skall nu använda meadska termer för att tolka vad Per har sagt. Det han säger är att modern försöker tvinga in honom i sin egen *Me*-ram. Med det menar jag gruppens värde som i detta fallet är familjen och i första hand föräldrarnas värde. *Me* dominerar således *I* som är den spontana och lekfulla delen, *I* får därmed inget utrymme. Som tidigare nämnts kan *Me* vara de värden som under vissa extrema moraliska och religiösa förhållanden framkallar jagets uppoffring för helheten (Mead, 1972: 157).

Jag ska nu låta Per berätta när han trotsar de signifikant andra (föräldrarna), vad händer med honom som tidigare har levt med ett dominant *Me*, plötsligt spränger *Me*-ramen. Eller i klarspråk de sociala värderingar som finns i Pers familj, som har en koppling till deras religiösa tro. Enligt Mead är sedan dessa värden som *Me* innehåller kopplade till de värden som tillhör samhället (Mead, 1972: 157).

Per beskriver detta skeende och vad som sen hände när *Me* plötsligt fick en tillbakadragen roll:

Men nu när jag tittar på den, så ser jag liksom de sjuka bitarna som jag inte har sett innan alltså, så att, jo den var rätt tuff faktiskt emellanåt alltså. Och sen så då att jag hade en religiös liksom, min mamma var katolik och min pappa var protestant då och på nåt sätt att dom försökte tvinga, liksom tvinga in den här religionen, den här tron, liksom tvinga in i mig liksom. Jag tvingades gå i kyrkan, jag tvingades gå i söndagsskola, jag tvingades liksom vara med på sånahär liksom bibelmöten och sånt ja, det var liksom, jag hatade det där, jag kunde inte ta det åt mig liksom, och

det slog ju bakut sen också i min ungdom va, det blev helt fel jag bara vände mig bort från från Gud istället så liksom, jag bara sökte upp allt det här våldet och hatet och allt som hade med krig, liksom jag blev helt sån fanatiker istället, på andra hållet

Per berättar här att han vände sig mot de sociala värderingar som familjen hade, han låter I-fasen få fritt spelrum. Lars Erik Berg ger ett bra exempel på detta skeende: ”Leken är den mänskliga handlingskategori där I-fasen är som mest framträdande, men det betyder inte att den är allenarådande. I-fas utan Me-fas blir till en skenande häst” (Berg, 1992:144). Per säger att han sökte upp våld, hat och krig, detta strider säkerligen mot de religiösa värden som de signifikanta andra, dvs., familjen stog för. Pers dominerande *I* ledde honom till destruktiva handlingar och hans tillvaro blev kaotiskt (Mead, 1972: 157).

Om vi ser *habitus* likt en disposition som är determinerande hur människor uppfattar, tolkar och värderar olika företeelser, tolkar jag det även som att Per bryter med den *habitus* innehållande religiösa värderingar som ristats in i honom. Han beskriver att han blev fanatisk när det gällde våld och krig, således tolkar jag denna fanatism som att ett nytt *habitus* håller på att ta form. Per fortsätter att berätta om denna tidpunkt i hans liv:

Sen hade jag ett uppehåll på 2-3 år när jag tränade mycket och sen så efter de så började att ta droger och det var hasch då som jag provade, sen gick jag på amfetaminet rätt snabbt och och den här drogen då, amfetaminet det var precis som om jag hade hittat det som jag sökt efter i hela mitt liv. Den gav mig allt jag behövde och jag började väl ett rätt så destruktivt missbruk ganska kvickt alltså, efter 1 år så knarkade jag rätt så destruktivt och jag hamnade också i kriminella kretsar och det förvärrade ju allting och det här höll ju i sig i 10 år och de första 5 åren så sniffade jag och drack det bara. Där var ju en sak som jag lovat mig själv att aldrig använda sprutor, jag tyckte att det var bara riktiga knarkare som använde sprutor, det löftet höll jag bara i 5 år. Sen så började jag också att injicera det och jag drog det alltså ytterligare till sin spets så att säga, Jag var en fullbordad narkoman efter, ja det var jag väl redan från början men det blev ju värre när jag började trycka.

Per beskriver att amfetaminet gav honom något han sökt i hela sitt liv, han framhåller att han hela tiden har drogat på ett destruktivt sätt. Men att när injiceringen av drogen kom in i bilden så tog destruktiviteten ett ännu hårdare grepp om tillvaron. Jag vill påstå att Per via drogen fick kontakt med sitt *I* som i detta skede dominerade honom fullständigt. Som tidigare nämnts kan ett *I* utan ett *Me* skapa en oerhört destruktiv tillvaro för individen (Berg, 1992:144).

Per berättar vad som hände när en viktig individ i hans liv dog:

Min mor dog när jag va 19 år, och det var då mitt missbruk accelererade och jag, jag drog mig undan från min familj helt enkelt, jag drog mig undan min far och min syster som då stod mig närmast. Det blev en väldigt konstig familjrelation vi hade alltså jag, jag bodde visserligen hemma då, en period men jag var ju aldrig hemma. Jag bodde ju liksom i de här knarkarkvartarna som var kriminella kretsar, det förvärrade ju allting. Jag vet att min syster försökte få tag på mig ibland, så hon ringde runt till kompisar och fick hon tag på mig när hon ringde så blev jag bara förbannad.

Per berättar hur han drog sig undan familjen efter sin mors död, han beskriver också att han började bo i knarkarkvarter som innehöll en kriminell aktivitet. Per vill förmodligen inte att familjen skall upptäcka vad han håller på med, därför tvingas han dra sig undan dem. Per tillbringar sin tid med andra narkomaner som bildar en social grupp för honom, han ändrar också hela sin livsstil/habitus genom att börja bo i knarkarkvarter. Man kan säga att den nya kriminella gruppen är en ersättning för familjegemenskapen. Tolkat ur ett symboliskt interaktionistiskt perspektiv kan man säga att Per får en ny grupp signifikant andra. Han byter ut gruppen av signifikant andra som tidigare var familjen, mot de personer som tillhör den kriminella och narkotikamissbrukande grupperingen.

Per berättar om hur han blev tvungen att söka hjälp för sina drogproblem:

jag försökte sluta själv flera gånger på egen hand alltså, jag försökte byta droger och försökte hålla mig drogfri genom att ha drogfria flickvänner, det funkade inte liksom. Jag var tvungen att må så fruktansvärt dåligt och jag var tvungen till att liksom på nåt sätt gå ner mig själsligt alltså och bara känna ångest och smärta hela tiden, det var nog det som fick mig att sluta. Att jag liksom insåg att det här håller inte. Om jag fortsätter kommer jag antingen att ta livet av mig eller göra nån sjuk grej och hamna i fängelse, nånting alltså. Jag kände att det gick så mycket utför så jag var tvungen att ta tag i min situation.

Per berättar att han vid ett flertal tillfälle försökte med olika knep för att sluta med drogerna, men att han inte lyckades. Anonyma Alkoholister ger exempel på just ett sådant tankemönster. Att missbrukaren tror sig kunna återerövra sin kontroll av alkohol eller droger genom att byta spritsort eller byta en drog mot en annan. AA menar att en missbrukare aldrig kan ersätta drogerna med ett yttre medel utan förändringen måste komma inifrån (*Anonyma Alkoholister*, 1995:43-51). Per beskriver att han insåg detta och att något måste göras annars kommer tillvaron att raderas p.g.a drogerna.

Lars

Jag skall nu föra in den andra intervjupersonen, Lars fyrtio år som varit nykter i åtta år, för att se om där finns någon analogi i förhållande till Pers berättelse. Även denna intervju gjordes hemma hos intervjupersonen. När jag kommer till platsen blir jag invisad i respondentens arbetsrum som kan beskrivas som ett mindre bibliotek med fyra fyllda Billy bokhyllor. Lars lägger märke till min reaktion och förklarar att han läst tio terminer vid Lunds Universitet samt har ett stort litterärt intresse. Rummet består förutom bokhyllorna av en bekväm fåtölj samt en skrivbordsstol och en komplett datoranläggning med tillhörande datormöbel. Vi sätter oss ner och jag kollar att bandspelaren fungerar, sedan börjar vi. Även han börjar med att berätta sin livshistoria:

Jag är född och uppvuxen i skåne stad och bor fortfarande i staden och har alltså gjort det i hela mitt liv. Jag har bott tillsammans med mina morföräldrar och min mor och min morbror fram tills jag var 5 år gammal. Min mor flyttade då för ett jobb i Malmarp. När jag var 10 år så flyttade min morbror också, efter detta så har det varit jag och mina morföräldrar som har bott kvar, det är den inre ramen. Sen har jag gjort en traditionell skolgång, traditionella 9 år i grundskolan, efter det, en teleteknisk utbildning på gymnasiet med inriktning mot elmontör. Uppväxten var präglad av ett

tauma för min del, när jag var 5 år och min mor flyttade vilket gav upphov till att jag knöt ovanligt starka band till mina morföräldrar för att för att på något vis kompensera den här utsattheten, övergivenheten i synnerhet till min mormor då. Min morfar var, både min mormor och morfar gav mig mycket rikedom med i bagaget som jag kunde ta med in i vuxenlivet. Men där fanns också brister i synnerhet i form av styrningar och så av personligheten, man kuperade personligheten på ett sätt kan jag säga som inte var så lyckat, yrkesinriktning, sexualitet och såna här saker som gärna styrdes i vissa riktningar som passade dem, men inte passade mig precis.

Lars berättar att hans mamma flyttade till Malmarp för ett jobb och att detta skapade ett trauma i hans uppväxt. Han berättar vidare att han knöt starka band till morföräldrarna när mamman flyttade. Det trauma Lars beskriver tolkar jag som att en viktig person "dog" för honom, inte bildligt men för honom som barn kan det vara fullt möjligt att han upplevde situationen på detta sätt (Winnicott, 1998: 68f)). Lars berättar att han anser att morföräldrarna kuperade hans personlighet. Jag tolkar detta uttalande som att även här i analogi med Pers berättelse, rör sig om ett dominerande *Me*. Jag bygger detta påstående på att han själv säger att det fanns vissa styrningar, att det spontana i honom (*I*) inte riktigt fick det utrymme som skulle ha gynnat honom i en mer konstruktiv riktning.

Lars fortsätter att berätta sin livshistoria:

I föräldrahemmet fanns heller ingen uppmuntran till utbildningsmöjligheter förutom de som var allmänt vedertaget i släkten dvs. arbetaryrken. Så jag uppmuntrades aldrig till högre studier, även om det var ganska uppenbart att jag var understimulerad i tonåren. Jag hade möjligheter och begåvning, men uppmuntrades aldrig. På samma sätt när det gäller den andliga eller religiösa delen som sen i mitt liv blivit viktig, att det fanns heller ingen stimulans. Där fanns ingen stimulans och där fanns egentligen inget nedvärdrande heller, det var en andligt neutral miljö kan man säga. Men jag kunde ändå sakna nån slags religiös eller andlig undervisning på nåt vis, uppmuntran i den riktningen.

Lars beskriver även att morföräldrarna påverkade honom att välja ett arbetaryrke, de ville att han skulle föra samma livsstil som de själv gjorde/gjort. Här är det enligt min tolkning frågan om ett habitus, där morföräldrarna ristat in sin sociala bakgrund, värderingar och framtidsutsikter. I familjen fanns det en livsstil att inte välja en yrkesinriktning som kräver högre studier, då ingen stimulans till ett sådant val fanns följde han de vedertagna reglerna berättar han. Deras sociala bakgrund blev avgörande för Lars beslut om yrkesval.

Lars har nu fått beskriva sin sociala miljö under sin första tid i livet och fram till tonåren. Han skall nu berätta om sitt möte med alkoholen och vilken effekt detta möte fick i hans liv:

Men när jag var 15 år så gjorde jag min debut, min berusningsdebut på en skolresa till London. Jag tror att, som jag kan se det idag, är att jag upplevde nånting annat egentligen än vad mina klasskompisar upplevde. Om det var en större lindring eller om det var en större befrielse eller hur jag skall uttrycka det, för jag vet att jag grät i de här första fyllorna. Men jag vet att jag upplevde det som oerhört befriande på nåt vis att vara berusad.

(...)

Under dom åren sen mellan 22- 29 så har jag en progressiv utveckling av drickandet, där jag vid 22 års ålder drack relativt måttligt, men när jag drack så drack jag destruktivt. Och det accelererade sen fram till jag var 28-29 år nånting, och då accelererade i form av att jag drack oftare. Jag började ta återställare, jag började ljuga om mitt drickande, jag började gömma sprit eller annan alkohol. Jag hade börjat att betrakta mitt förhållande till alkoholen som någonting som var heligt och någonting som måste skyddas till varje pris alltså. Jag kunde offra vad som helst egentligen för att skydda mitt förhållande till alkoholen.

Lars berättar att han drack första gången som femtonåring, och att upplevelsen blev stark och befriande. Han berättar vidare att den progressiva utvecklingen mot alkoholism gick fort samt att han snart började ljuga om hur mycket och ofta han drack alkohol. Han ville inte att någon skulle upptäcka hur det egentligen var fatt med honom utan som han själv säger skulle alkoholen skyddas till varje pris. Att han kunde offra vad som helst för att det destruktiva drickandet inte skulle upptäckas. Min tolkning av Lars situation är att den spontana och okontrollerbara *I* dominerar honom fullständigt, det driver honom mot en destruktiv utveckling där *Me* för en tynande tillvaro.

Det sista året jag drack var jag mellan 30-31, jag var tillsammans med min nuvarande sambo och jag drack ungefär på samma sätt som jag hade gjort efter skilsmässan. Det var egentligen ingen skillnad, det var mycket destruktivt, enorma mängder alkohol blandat med hasch.

Lars berättar om slutet på sin aktiva tid som alkoholmissbrukare, han berättar att han rökte mycket hasch under denna period. Han satt fast i ett gravt alkoholmissbruk där det enligt AA bara var frågan om tid innan han blev så svårt alkoholiserad att han dog (*Anonyma Alkoholister*, 1995: 44)

Anne

Nu skall jag lägga till den tredje intervjun som även denna är gjord hemma hos intervjupersonen Anne i en skånsk stad. Vi befinner oss i en tvårumslägenhet där hon bor med sina två katter. Hon berättar att hon är 84 år samt att hon har varit nykter i 34 år. Anne berättar även att hon kom i kontakt med Anonyma Alkoholister i Los Angeles, där hon bodde under en längre tid. Hon frågar hur jag har tänkt intervjun och jag förklarar att vi kan låta det vara som ett vanligt samtal, då hon själv kommer med förslaget att hon berättar sin livshistoria som hon brukar göra nere på AA. Hon tillägger även att jag får avbryta och ställa frågor om det är något speciellt jag vill veta. Det kan förekomma upprepningar i texten och det är p.g.a. som Anne sa själv ” jag är gammal och behöver tänka till ibland.” Jag sätter på bandspelaren och hon börjar berätta sin livshistoria:

Jag är Anne och jag är alkoholist, jag är faktiskt född i Ingelstad i en borgerlig familj. Min pappa var sjökapten och min mamma var ingenting då på den tiden och vi hade det rätt bra ställt och vi flyttade till Villa hus, vi bodde på skoleborg men flyttade sen till Villa hus ute vid Bråarp, och det var mycket. Jag är född i ett hem, mamma och pappa var inte mycket hemma och mamma och pappa var aldrig lyckliga ihop, å när pappa var hemma och hälsade på så tappade mamma alltid mungiporna, det såg jag redan som liten och han hann inte resa från hon ställde till med stora fester och kul. Jag är född i ett hem där det fanns mycket och har alltid varit mycket vin och sprit, fester

och tjo och tjim. Så växte jag upp. Jag började själv och nalla sprit när jag var ungefär en sjuårsunge så gick jag när det var fest hemma och tog sladdarna och så drack jag dom. Redan som 16 åring så skiljde mamma och pappa sig och det tog jag nog hårdare än vad jag begrep, men då hade jag redan börjat dricka så att jag var berusad flera gånger och sen valde jag att gå med min mamma i den skilsmässan.

Inledningsvis berättar Anne att hon kommer från en borgerlig familj och att föräldrarna var olyckliga tillsammans. Hon berättar vidare att hon i mycket tidig ålder smakade sprit, det finns även här en separation från en förälder som hon menar har tagit hårt på henne. Hon fortsätter att berätta hur hon formades av miljön i hemmet:

Jag såg för mycket redan som liten, och jag tror att jag förlorade, det sa min sponsor (AA-vägledare) till mig i Amerika, ” du har inte haft någon ungdom Anne.” Utan jag fick direkt som barn gå över till vuxentänkandet, vuxenlivet och det var för tidigt för mig. Det har nog skadat mig väldigt mycket.

Anne berättar här att hon fick börja tänka som en vuxen när hon var barn, hon ger bilden av sig själv som ett barn som inte fick vara barn. Ur ett meadskt perspektiv kan man även här säga att Anne lider av ett dominerande *Me*, att hon inte hade tillgång till sitt spontana *I* i full bemärkelse. Min tolkning av vad Anne menar med att hon såg mycket som liten, är att hon menar allt festande i hemmet. Jag tolkar även detta uttalande som att hon inte fick den uppmärksamhet hon behövde som liten. Denna brist i uppmärksamhet utgjorde sedan en grund för den livsstil hon sedan kom att föra, med ett vilt festande på krogen. Anne berättar vidare om sin dryckeskarriär:

Min mamma såg ögonblickligen när jag kom att jag drack för mycket, så hon satte mig på bantning (IP skrattar) hon begrep inte bättre. Jag fick bara dricka ett par glas vin om dagen, och vem fan tyckte om vin, jag tyckte ju bara om cognac och Whisky och starka varor, vin var ju inget för mig Rom och Coca Cola och sånt där, de var ingenting för mig. Så jag smet över till Kollberg när jag satt och jobba och tog mig några ordentliga jäklar, på den tiden kunde man ju det. Sen så blev det faktiskt så att min mamma hade alltid fest och sånt, så det gjorde ingenting att jag jobbade över för jag hade alltid min flaska vid sidan om mig.

(...)

Ett år innan min mamma dog så sa hon till mig, - Anne du har blivit en alkoholist! Så sa jag att det är inte mitt fel, det är mammas fel. Det är mamma som har, det är ni som har lärt mig att dricka och så sa hon en sak jag aldrig glömmmer, ” du har så stygga ögon och du säger så fula saker men du begriper inte vad du säger.”

Anne berättar om sitt förhållande till alkohol, det framgår tydligt att hon inte uppskattade de lätta dryckerna som vin, utan hon ville ha de starka alternativen. Hon betonar att det festades rejält i hemmet. När sedan hennes mamma konfronterade Anne angående hennes alkoholvanor svarade hon att det var hennes mammas fel, att det var hon som lärt henne att dricka. Jag tolkar det som att hon menar att det har varit mycket festande genom hela uppväxten, samt att hon adapterat drickandet i sin egen livsstil.

Tolkningen ur ett teoretiskt perspektiv är att Anne genom sociala erfarenheter från hemmet, lärt sig att i interaktionen med vänner och bekanta har alkohol en central roll. Detta gör att hon tolkar och värderar samt disponerar sitt liv i enighet med det sätt hon har blivit lärd, d.v.s. ett *habitus* har således blivit inristat i hennes kropp.

Anne berättar vidare om hur drickandet accelererade och att hon beslutade sig för att resa till Amerika för att arbeta:

Hon dog i februari, sen efter ett år efter hon hade sagt det, då fick jag brev från Amerika i mars om jag ville komma över där och jobba i ett laboratorium i Beverly Hills. Då var jag så pass mycket över linjen för då hade jag väl druckit dagligen de sista fem åren, nästan ända sen jag kom till Bråarp, nästan dagligen tog jag drinkar. Men jag drack mig inte alltid full, men jag måste alltid ha mitt kvantum utav sprit i mig och det ökade jag och öka. Då betömde jag mig för att sticka till Amerika.

Anne berättar att hon fick ett erbjudande från Amerika angående arbete, eftersom hennes alkoholism var långt framskriden bestämde hon sig för en geografisk flykt. Jag tolkar det som att Anne trodde sig kunna få kontroll över sitt drickande om hon bytade miljö. AA exemplifierar ett liknande fall: ” Jag stannade bara till på vägen tillbaka från London för att ta en enda drink. För att känna om det smakade likadant fortfarande. Den natten bars jag till sängs igen. Så jag beslöt att fara tillbaka och bosätta mig på Irland och alltså försöka den geografiska metoden” (*Anonyma Alkoholister*, 1995: 214).

Anne beskriver den händelse som blev ett incitament för henne att söka hjälp för sin alkoholism:

Men jag blev mer och mer förtvivlad och mer och mer nere, och så var jag förtjust i min chef jag arbeta för då, han var också alkoholist, men han var gift. Men han var separerad från sin fru när vi höll ihop och jag minns en morgon det var inte långt innan jag nyktrade upp, så var det en morgon jag sa till honom, - nu vill jag inte gå till jobbet idag Harold, - varför inte det då sa han, - nej sa jag, vad tycker du att jag liknar, och då sa han bara – booze. Det är en alkoholist som kallar en annan för booze, då har det gått långt. Jag fick nog en inre rädsla, en uppvakelse. Jag minns att jag tänkte nu stannar mitt hjärta, en gång inte långt innan jag skulle börja arbeta och jag blev dörädd och sa gode Gud hjälp mig.

Anne inser att hennes liv håller på att bli förstört av spriten, hennes manliga bekant upplyser även henne att hon liknar booze (sprit). AA beskriver vad som händer när en alkoholist blir varse om vilka problem han/hon har: ” Det visade sig nämligen att när en alkoholist hade gjort en annan alkoholist uppmärksam på vilken sjukdom han verkligen led av kunde denna person aldrig mer bli densamma” (*De Tolv Stegen De Tolv Traditionerna*: 1996:5). Anne blir rädd när vännen konfronterar henne angående drickandet, han upplyser henne om att hon är alkoholist som jag tolkar det. Situationen får exakt det händelseförlopp som AA beskriver i citatet ovan. Ur ett meadskt perspektiv är det vännens *I* som för talan i situationen, m.a.o. vännen säger vad han tycker spontant och utan reflektion, han väger inte in de konsekvenser orden kan få varken för honom eller för Anne. Anne säger vidare att hon blev rädd och fick ett uppvaknande av vännens ord, detta uttalande för mina tankar till att vännens konfrontation talade direkt till

Annes *Me*. Med det menar jag att hon började att reflektera över vem hon egentligen var och att denna reflektion var knuten till den sociala gruppens värden.

Mötet med AA

Jag skall nu visa vad som händer med individen när han/hon blir medlem i Anonyma Alkoholister. Det har givetvis varit varierande upplevelser för intervjupersonerna att möta denna rörelse. Jag skall låta Per, Lars och Anne beskriva sina individuella erfarenheter i mötet med AA och dess medlemmar.

Jag skall här låta Per inleda med sin berättelse om mötet med AA:s tolvstegsprogram. Jag uttrycker det så för att Per kom först i kontakt med Anonyma Narkomaner (NA) som är en rörelse sprungen ur Anonyma Alkoholister. Det finns en del mindre justeringar i NA:s program jämfört med AA:s men de är marginella och består i huvudsak av att alkoholism har ersatts av narkomani. Jag låter nu Per berätta om sin upplevelse:

Det var en kompis som hade varit på behandling och han visste ju att jag mådde fruktansvärt dåligt, att jag var illa därän liksom, han kom faktiskt och hämtade mig och drog ner mig på ett möte, ett NA möte. Det var mitt första möte och han kom hem till mig och sa "jag vet hur man kan bli nykter och drogfri, jag vet hur man kan hjälpa sig själv och sånt". Jag fattade ingenting vad han snackade om, men det lät ju jättebra, men jag trodde ju inte på det. Men så följde jag med på det här mötet, där träffade jag andra människor som hade befunnit sig i den situationen som jag var i liksom. Jag kunde känna igen mig jättemycket i vad dom sa och vad dom berättade å dom satt där, nyktra och drogfria narkomaner. Det sådde väl ett litet frö som gjorde att jag sen kunde ta tag i mitt liv liksom. Det funkade inte direkt utan det skulle ta ett par år efter det mötet innan jag riktigt blev drogfri eller vad jag skall säga liksom.

Per berättar att han blev nyfiken på att följa med på ett möte efter att en kompis som tidigare missbrukat, plötsligt kunde leva drogfri. Han förstod inte vad kompisens snackade om men beslutade sig för att följa med. Per framställer mötet med gruppen som att han fick en bekräftelse på att han inte var ensam om sitt problem, gruppen gjorde även ett rollövertagande och såg Pers förvirring genom hans glasögon. Detta kunde de förmodligen göra för att de själv hade varit i samma predikament.

Jag skall nu låta Lars exemplifiera sin upplevelse i mötet med AA:

1993 då var jag alltså 31 år och skulle bli 32, då kom jag så småningom efter en lång serie fyllor till AA. Det kom sig så att jag vid ett tillfälle hade druckit i 5 dygn och kunde inte riktigt ta vara på mig själv, min mor och min sambo kontaktade då AA:s jourtelefon den närmaste grupp. En man från AA kom hem och pratade med mig och det var egentligen första gången som jag lyssnade när det gällde ämnet alkoholism. Annars hade jag alltid försökt att göra mig rolig på alkoholisters bekostnad eller avsky dom eller peka ut dom som värre än mig eller prata bort ämnet eller göra roliga skämt av det eller så. Denna mannen som kallade sig nykter alkoholist var den första som jag på allvar lyssnade på alltså, trots mitt tillstånd. Den här mannen kom tillbaka tre dagar senare och berättade om sig själv och det resulterade att jag följde med på mitt första AA möte, för han berättade att han var AA medlem. I samband med det här mötet så var jag med om en dramatisk,

som jag i efterhand kan tolka det som en andlig upplevelse. Där jag efter mötet, jag bad för första gången till en GUD som jag inte trodde på eftersom att jag var alkoholist. Men jag hade fått det rådet, och det gjorde jag så ärligt jag nånsin kunde.

Lars beskriver att han fick besök av en AA-medlem efter att ha druckit i fem dygn, i detta mötet tolkar jag det som att han blev konfronterad med sitt eget alkoholproblem och kunde inte förneka sin sjukdom längre. Jag tolkar vidare ur ett teoretiskt perspektiv att när mannen sen kom tillbaka och berättade om sitt liv, förstod Lars att den nyktra AA-medlemmen kunde göra ett rollövertagande och se problematiken genom Lars perspektiv. Uttryckt i AA:s termer lyder förklaringen följande: ”Det visade sig att när en alkoholist hade gjort en annan alkoholist uppmärksam på vilken sjukdom han verkligen led av kunde denna person aldrig mer bli densamma” (*De Tolv Stegen De Tolv Traditionerna*, 1996:5).

Mötet med den nyktra alkoholisten resulterade i att Lars började besöka AA-möten, Lars berättar om sin upplevelse:

(...) dels tror jag att det var oerhört viktigt för mig, att jag fick en grupp att identifiera mig med, det tror jag var själva kärnan, lösningen, jag fick en grupp som kunde acceptera mig, som kunde känna igen sig i mig och som jag kunde känna igen mig i.

Lars säger att det var viktigt att han fick en grupp att identifiera sig med, jag tolkar det som att han upplevde att i gruppen kunde han identifiera sin egen situation. Han beskriver att han kunde känna igen sig i gruppen samt att gruppen kände igen sig i honom, jag tolkar det som att både Lars och AA-gruppen gjorde växelvisa rollövertaganden.

Anne berättar om sitt möte med AA:

Jag tog en whisky men inte mer, sen gick vi på möte och det var där, när jag kom på det mötet jag kände någonting i atmosfären. Jag såg på dessa människor, jag kände att jag hade kommit hem till människor som förstod mig, ändå så pratade jag inte bra engelska, men det gick bra ändå.

(...)

Där säger dom alltid är det några babysar? Och då reser man sig, nykomlingarna babysar kallar dom nykomlingar för. Och jag reste mig upp och sa I'm an alcoholic och efter mötet sa jag till Millie (arbetskompisen) ska jag sluta dricka nu? – ja, om du kan, men vi tar bara en dag i taget. Jaha sa jag, - så säger du på morgonen, - du ber så att säga hjälp mig att inte dricka idag och på kvällen så tackar du att du har hållit dig nykter, så tar vi en dag i taget. Det accepterade jag, för hade Millie sagt till mig, - nej nu får du aldrig dricka mer, då hade jag inte brytt mig om det. Men just en dag i taget accepterade jag, och mitt känsloliv var ju så fördärvat genom hela min barndom och genom hela allting, det må jag nog säga.

Anne berättar att hon kände sig hemma i AA-gruppen samt att dessa förstod henne, på liknande sätt beskrev Lars i föregående citat sin upplevelse i mötet med AA-gruppen. Hon berättar vidare att hon reste sig upp vid mötet och erkände att hon var alkoholist, jag tolkar det som att förnekelsen bröts i och med detta erkännande. AA:s litteratur beskriver varför detta erkännande är av så stor vikt: ” Vi inser då, att bara det totala misslyckandet kan öppna vägen till frigörelse

och kraft. Erkännandet av vår egen maktlöshet visar sig slutligen vara en fast plattform att bygga ett lyckligt och meningsfullt liv på.” (*DE Tolv Stegen De Tolv Traditionerna*, 1996:3).

Anne fortsätter att berätta om sin första kontakt med AA-medlemmar:

Jag hade ju en snedvriden syn på tillvaron, jag tyckte att det var normalt när människor drack och sånt, jag är ju inte uppfostrad på annat vis. Och sen när, så tog Millie mig på nästa dag, dan efter jag kommit till mötet hade jag bara druckit två öl, jag sa, -jag dricker inte, jag har bara druckit två öl. Men då sa Millie, - ja men Anne, öl är också alkohol, en eller två öl sen är du tillbaka till din whisky igen. Jag visste inte att öl var sprit, så på så sätt förstog jag det, fick jag lära det, och då så sa jag okey, det var min sista drink.

Anne berättar vidare att hon hade problem att förstå att hon inte borde dricka alkohol längre efter att hon valt att bli AA-medlem. Min tolkning är att hennes bild av social interaktion går via alkoholen, hon har tidigare hänvisat till att det festades ordentligt i föräldrahemmet och att hon tidigt såg detta. Med teoretiska termer kan man säga att det festande hon såg som liten ristades in i hennes kropp i form av ett habitus.

AA-gruppens betydelse

Jag skall nu ge konkreta exempel på vilken roll AA-gruppen spelar i de tre intervju personernas liv. Vi låter Per inleda:

Om jag ringer en vän och säger att jag är på väg ut och ta ett återfall, så säger ju inte han att jag inte får komma dit eller så, eller nej jag har inte tid. Jag tror att det är, om någon hade ringt mig och sagt så, att jag är på väg att ta ett återfall!!! Så hade jag sagt att då får du komma hit här och bo här tills du mår bra liksom. Så att han kan känna att han har någonstans att ta vägen, och någon att prata med, på det sättet alltså när jag har bett om hjälp har jag blivit välkomnad liksom har fått åka hem till människor och har fått vara där å prata med dom å, jag har fått lite trygghet. Liksom bara att någon bryr sig betyder jättemycket om man är på väg ut

Per beskriver den sammanhållning det finns bland gruppmedlemmarna, han använder ett exempel om han eller någon annan skulle vara på väg att ta ett återfall samt hur han/vännerna skulle reagerat i situationen. Jag tolkar det som att Per menar att AA-gruppen har etablerat stabila face to face relationer medlemmarna emellan som ger en sorts trygghetsgaranti i den mån den kan det.

Vi skall låta Lars berätta vad han har att säga om AA-gruppens betydelse:

Jag tror att det var bra för mig, berikande att få sitta och lyssna och vara tyst och lyssna på andra människor, och dels att få träna på att själv öppna mig suggsesivt och uppleva att jag blev mottagen i det. Sen kan jag också tänka mig att det har varit viktigt att jag så småningom med åren har blivit ett redskap och en tillgång för andra människor. Att jag nu har en möjlighet att med några års nykterhet bakom mig, att hjälpa andra människor precis på det sättet som jag fick hjälp när jag kom.

(...)

Jag tror även att det finns andra viktiga poänger med de här mötena, jag har fått lyssna på många erfarenheter på många möten vilket har gjort mig rik på det viset. Jag har fått träna på att dela med mig av erfarenheter och jag har fått träna mig på att öppna mig.

Lars beskriver AA-gruppen som en viktig del i hans tillfrisknande från alkoholism. Lars berättar även att han med åren i rörelsen har kommit att se sig själv som en hjälpare till de som är nya i AA. Ur ett symbolisk interaktionistisk perspektiv skulle jag vilja säga att Lars har tagit gruppen som sin signifikant andra och att han själv tar rollen som den signifikant andre gentemot nykomlingarna i gruppen. Gruppen är i denna kontext något som blivit socialt i full mening.

Lars berättar vidare att han ser det som att AA-gruppen socialiserar individen:

Det finns också en viktig poäng med AA som rörelse och det är att man inte har, att AA som sådan, som rörelse har aldrig pekat på sig själv som den totala sociala lösningen. AA har pekat på sig själv som de medel som jag kan skapa mig ett verktyg, en möjlighet att möta den riktiga världen utanför d.v.s. världen utanför AA. Det är någonting jag har satt högt värde på, att jag inte ska, i och med att jag är AA medlem så skall inte mitt liv existera innanför AA väggar, utan jag är i AA för att fungera i den fullständiga världen utanför. AA tillhandahåller bara så att säga dom existensiella å dom själsliga verktyg eller rättare sagt vägledningen till dom.

Lars poängterar att AA som rörelse aldrig har pekat på sig själv som den definitiva sociala lösningen. Min tolkning av det han säger är att AA inte utger sig för att ha lösningen på alla problem som medlemmen kan ställas inför, utan tillgodoser bara individen med en lösning av alkoholismen. AA skriver även detta i en av sina s.k. traditioner, ” A.A. tar aldrig ställning för eller emot i yttre angelägenheter, alltså bör A.A.-s namn aldrig dras in i offentlig debatt.” (*Anonyma Alkoholister*, 1995:251). Jag tolkar även Lars uttalande där han säger att hans liv inte skall existera innanför AA-lokalens väggar, att AA-gruppen socialiserar medlemmen och denna process tar inte slut innanför AA-lokalens väggar utan fortsätter ute i det övriga samhället där det är tänkt att individen skall fungera. Zygmunt Bauman beskriver denna process: ” Jag har socialiserats (det vill säga förvandlats till en varelse som kan leva i ett samhälle) i den utsträckningen som jag genom att internalisera de sociala påtryckningarna har blivit i stånd att leva och verka i en grupp; i den utsträckningen som jag har tillägnat mig förmågan att uppföra mig på det sätt som samhället tillåter och att alltså vara ’fri’, att ansvara för mina handlingar. De signifikanta andra som spelat en så viktig roll när jag tillägnat mig denna förmåga kan därför betraktas som de socialiserande krafterna.” (Bauman, 1990: 42)

Anne beskriver vilken betydelse AA-gruppen haft för henne:

Jag vet att jag kunde ringa ibland till mina AA vänner och säga, - njaa jag tror inte att jag är alkoholist, jag är inte riktigt säker på det, då ville jag dricka, jag tycker inte att jag har gjort det ni har gjort. Men jag har gjort mycket värre saker egentligen och då hör man bara en murrig röst som säger, - gå på möte, - ja ja, då går jag väl då, och det gjorde jag.

När Anne tvivlade på att hon var alkoholist ringde hon till sina AA-vänner och försökte förklara att hon inte var alkoholist. De gav henne då rådet att gå på möte för att råda bot på

tvivlet, jag tolkar det som att AA-gruppens medlemmar har tagit rollen som signifikant andra. Min tolkning är att AA-gruppen har blivit en mycket viktig del i hennes liv, den symboliserar även i detta fallet något som har blivit socialt i full mening.

Betydelsen av de tolv stegen

Slutligen skall jag lyfta fram vad AA-medlemmarna anser att tolvstegsprogrammet har haft för betydelse för deras tillfrisknande. Jag börjar med att se vad Lars säger om programmets betydelse:

Jag kan alltså se att det är AA och 12 stegsprogrammet som har gjort mig nykter. Sen tror jag att det är Gud som är motorn bakom AA och jag tror att det är jag själv som gett medgivande till att dessa principer får bli verklighet i mitt liv men hur jag än vänder och vrider på det, så är AA den nyheten i mitt liv.

(...)

Jag har upplevt att AA har haft en fostrande mekanism också i själva arbetet i de 12 stegen att det har liksom fostrat mig till att tänka på ett visst sätt, tänka i mer andliga banor, inta en mer själv reflekterande livshållning, en kärleksfull livshållning.

Lars säger inledningsvis att det är tolvstegsprogrammet som gjort honom nykter. Min tolkning av det Lars säger är att han försökt att leva efter de regler som tolvstegsprogrammet har ställt upp, nykterheten blir dämed ett resultat av att han följt reglerna. Han säger vidare att AA:s program haft en fostrande inverkan i hans liv, att han lärt sig tänka på ett visst sätt. Ur ett socialt perspektiv tolkar jag det som att Lars genom de tolv stegen har internaliserat samhällets värden och normer. Lars upplevelse av AA:s fostrande mekanismer är ur min tolkning helt enkelt att han fört in AA:s program som den generaliserade andre som rättesnöre för sitt tänkande och handlande.

Anne exemplifierar sin syn på AA- programmet:

Jag hade alla destruktiva känslor när jag kom till AA. Jag hade dom långt innan AA för jag såg alltid ner på mig själv och jag tyckte alltid att jag aldrig kunde göra någonting bra, jag var inte bra, jag var tjock och ful och såg ner på mig själv och inget som fanns i Anne var bra. Allt detta har jag fått arbeta bort, jag tycker om mig själv idag genom detta program jag har fått. Genom stegen har jag fått lära mig att titta på mig själv och gå igenom det.

(...)

När jag kom tillbaka till Båarp fick jag ta itu med mig själv och se på mig själv, och det var nog det som var meningen som jag förstår och jag fick gå igenom smärtan med mig själv och se vilket elände det var och göra det bästa möjliga jag kunde göra utav mig själv i stegen.

Annes beskrivning av sig själv i ett tidigare perspektiv är att hon var destruktiv i både känslor och handling. Beteendet har hon lyckats att ändra på genom att praktisera AA:s tolvsteg och på detta sätt uppnått en självinsikt som hjälpt henne att förändras. Förändringen var ingalunda en lätt väg utan det har kostat henne smärta som hon själv beskriver det, för att uppnå denna emotionella status. Vid en jämförelse mellan Lars och Annes syn på de tolv stegen tycker jag mig finna en analogi dem emellan. Båda upplever att tolvstegsprogrammet har haft en fostrande

samt läkande funktion. Med det menar jag att genom de tolvstegen har de båda lyckats att lära sig spelreglerna i ett samhälle samt att de har lyckats att lösa upp de känslomässiga problem som funnits hos dem.

AVSLUTANDE DISKUSSION

I denna kvalitativa undersökning har jag försökt att få klarhet i om en alkoholist som kommer till Anonyma Alkoholister och uppnår nykterhet ändrar sin livsstil. Jag har även velat belysa vilken betydelse AA-gruppen har för individen samt vilken betydelse AA:s tolvstegsprogram har i kontexten. Som svar på dessa frågeställningar har jag i denna undersökning kommit fram till följande: Alkoholisten ändrar sin livsstil i och med ett medlemskap i Anonyma Alkoholister. AA-gruppens betydelse för individen är att vara signifikant andra samt att tolvstegsprogrammet med sina regler och normer bildar individens generaliserade andra.

Jag kom fram till denna slutsats genom att det i analysen framkom att individerna i någon form hade haft ett dominerande *Me*, där en koppling till den sociala gruppens värde utgjorde den viktigaste delen av individen. Det som sedan följde var att när alkoholen eller drogerna introducerades i deras liv, blev *I* som är den spontana okontrollerbara delen av individen dominant och individernas liv fick en destruktiv utveckling. Vidare lyftes det även fram att ett habitus av negativ karaktär hade ristats in i dem av den grupp som stod som signifikant andra (familjen). Ur min tolkning låg detta habitus till grund för det destruktiva liv de senare skulle föra med alkohol eller andra droger.

När individen mötte AA-gruppen kom han/hon i kontakt med människor som senare blev viktiga i dennes liv. Gruppens medlemmar blev de signifikant andra som fick inflytande på individens handlingar och beteende. Det som låg till grund för en förändring i individens livsstil var de tolv stegen. Dessa steg motsvarar de allmänt utbredda normer och värderingarna som finns i ett samhälle och bildar den generaliserade andra i AA-medlemmens liv. Jag visade även i undersökningen att intervjupersonerna med tolvstegsprogrammet och AA-gruppens hjälp fått en helt annan inställning till livet i stort. De tre intervjupersonerna berättade om en tidigare destruktiv livsstil i form av alkohol eller drog missbruk samt en skev självbild. Denna förändring i livsstilen tolkade jag som att ett nytt habitus tar form hos individen i och med ett medlemskap i Anonyma Alkoholister.

Vidare forskning

Efter att i denna undersökning tagit del av litteratur samt vad medlemmar från rörelsen har delat med sig angående Anonyma Alkoholister och tolvstegsprogrammet. Uppfattar jag det som att de tolv stegen är ett väldigt avancerat program. Det förutsätter att individen har förmågan att tillskansa sig de insikter jag anser krävs för att bibehålla sin nykterhet. En reflektion är då att AA:s tolvstegsprogram bara är avsett för en andlig elit som har denna förmåga att tillgodogöra sig de andliga insikterna som krävs för att individen skall lyckas befria sig från det sjukliga beroendet. De frågor som jag slutligen ställer mig är vad händer med de alkoholister som inte lyckas att uppbringa dessa andliga insikter? Har dessa inte någon möjlighet att bli fria från sitt alkohol beroende? Dessa frågor skulle vara intressanta att ta upp i en kommande sociologisk undersökning.

LITTERATUR

AA blir myndigt – AA:s första tjugo år, Alcoholics Anonymous World Service Inc., AA – förlaget genom AA:s i Sveriges Sevicekontor, Stockholm 1993.

AA:s historia i Sverige – från begynnelsen fram till 1994, Alcoholics Anonymous World Service Inc., AA – förlaget genom AA:s i Sveriges Sevicekontor, Stockholm 1996.

Anonyma Alkoholister, Alcoholics Anonymous World Service Inc., AA – förlaget genom AA:s i Sveriges Sevicekontor, Stockholm 1995.

Ahrne G, Roman C, Franzén M., *Det sociala landskapet*, Bokförlaget Korpen, Göteborg 1996.

Andersen H, Kaspersen L B., *Klassisk och modern samhällsteori*, Studentlitteratur, Lund 1999.

Bauman Z, *Att tänka sociologiskt*, Bokförlaget Korpen, Göteborg 1990.

B. Mel, red., *New wine – The Spiritual Roots of the Twelve Step Miracle*, Hazelden Pittman Archives Press, Hazelden Center City Minnesota 1991.

Berg L E., *Den lekande människan*, Studentlitteratur, Lund 1992.

Charon J M., *Symbolic Interactionism, An Introduction, An Interpretation, An Integration*, Prentice Hall, Inc. New Jersey 2001.

De tolv stegen De tolv traditionerna, Alcoholics Anonymous World Service Inc., AA – förlaget genom AA:s i Sveriges Sevicekontor, Stockholm 1996.

Holme IM., Solvang B K., *Forskningsmetodik, Om kvalitativa och kvantitativa metoder*, Studentlitteratur, Lund 1991.

James W., *The Varieties of Religious Experience – A study in Human Nature*, Longmans Green and Co, New York 1919.

Johansson T., *Socialpsykologi och modernitet*, Studentlitteratur, Lund 1996

Kurtz E., *Not God – A History of Alcoholics Anonymous*, Hazelden Pittman Archives Press, Hazelden Center City Minnesota 1979.

Leva nykter, Alcoholics Anonymous World Service Inc., AA – förlaget genom AA:s i Sveriges Sevicekontor, Stockholm 1995.

May T., *Social research*, Open University press, Buckingham 1997.

Mead G H., *Medvetandet, jaget, och samhället från socialbehavioristisk ståndpunkt*, Argos Förlag AB, Kalmar 1976.

Månsus H., *Den kosmiska katedralen*, Bokförlaget Libris, Örebro 1996.

Sjöberg K (red)., *Mer än kalla fakta*, Sudentlitteratur, Lund 1999.

Söderling L., *Styrketårar – alkoholismens ansikte*, Larsons Förlag, Täby 1992.

Twelve steps and twelve traditions, Alcoholics Anonymous World Service Inc., The AA Grapevine Inc. And Alcoholics Anonymous Publishing 1952.

Waters M., *Modern Social Theory*, Sage, London 1998.

Winnicott D W., *Barnet, familjen och omvärlden*, Natur och Kultur, Stockholm 1998.

BILAGA 1: HUR DET FUNGERAR

Sällan har vi sett en människa misslyckas, som utan förbehåll följt vår väg. De som inte tillfrisknar är människor som inte helhjärtat kan följa detta enkla program. Det är vanligtvis män och kvinnor, som är så skapta, att de inte förmår vara ärliga mot sig själva. Sådana olyckliga människor finns det. Det är inte deras fel, det förefaller som om det vore medfött. De är till sin natur oförmögna att fatta och utveckla en livsstil, som kräver omutlig ärlighet. Deras chanser är därför mindre än för genomsnittet. Sedan finns det också sådana människor, som lider av allvarliga störningar i sitt känsloliv och sitt själsliv. Trots detta kan de tillfriskna, om de förmår vara ärliga.

Våra berättelser avslöjar i stort, vad vi tidigare var, vad som hände med oss och vad vi nu är. Om du har beslutat att du vill ha vad vi nu har och om du är villig att göra allt som står i din makt för att uppnå detta - ja, då är du mogen att ta vissa steg. Inför några ryggade vi tillbaka. Vi trodde vi kunde hitta en lättare och mindre krävande väg. Men det kunde vi inte. Med största allvar ber vi dig att vara oförskräckt och grundlig från första början. Många av oss försökte att klamra oss fast vid våra gamla föreställningar med påföljd att resultatet uteblev, tills vi gav upp den fullständigt.

Kom ihåg att det handlar om alkohol, listig, falsk och stark. Utan hjälp blir det för mycket för oss. Men det finns en, som har all makt - Denne ende är Gud. Halvmesyrrer var oss till ingen nytta. Vi stod vid vändpunkten. Vi överlämnade oss helt i Hans händer och bad om Hans beskydd och omvårdnad. (*Anonyma Alkoholister*, 1995:61)

BILAGA 2 : DE TOLV TRADITIONERNA

- 1.** Vår gemensamma välfärd bör komma i första hand, personligt tillfrisknande beror på sammanhållningen i AA.
- 2.** För vår grupp finns bara en högsta auktoritet - en älskande Gud, såsom Han kommer till uttryck i vårt gemensamma gruppsamvete. Våra ledare är blott betrodda tjänare, de styr oss icke.
- 3.** Det enda villkoret för medlemskap i AA är en önskan att sluta dricka
- 4.** Varje grupp bör vara självstyrande utom i angelägenheter som berör andra grupper eller AA som helhet.
- 5.** Varje grupp har endast ett huvudsyfte - att föra budskapet vidare till de alkoholister som fortfarande lider.
- 6.** En AA grupp bör aldrig gå i borgen för, finansiera eller låna sitt namn till närbesläktade sammanslutningar, annars kommer problem med pengar, egendom och prestige att skilja oss från vårt ursprungliga syfte.
- 7.** Varje AA grupp bör vara helt självförsörjande och vägra ta emot ekonomiskt stöd utifrån.
- 8.** AA bör alltid förbli icke professionellt men våra servicecentra kan anställa personal för speciella uppgifter.
- 9.** AA som sådant bör aldrig organiseras men vi kan tillsätta styrelser och kommittéer för serviceverksamhet - direkt ansvariga inför dem de tjäna.
- 10.** AA tar aldrig ställning för eller emot yttre angelägenheter, alltså bör AA:s namn aldrig dras in i offentliga tvister.
- 11.** Vår kontakt med allmänheten är baserad på rörelsens egen kraft, snarare än på direkt propaganda. Vi bör alltid iakttaga personlig anonymitet i förhållande till press, radio och TV.
- 12.** Anonymiteten är de andliga grundvalen för våra traditioner och påminner oss ständigt om att ställa princip framför person. (*Anonyma Alkoholister*, 1995: 250f)

BILAGA 3: INTERVJUGUIDE

1. PERSONLIG BAKGRUND

Namn

Ålder

Familjesituation: Finns det alkoholism i släkten? Eller i vänskapskretsen?

Utbildning

Hur lång nykterhet?

2. PROBLEMATIK I NYKTERHET (social problematik)

Har du haft några problem med familjen eller bekansaps kretsen efter att nykterhet har uppnåtts, t.ex att de inte tror på dig?

Har du haft problem som du inte hade räknat med t.ex. återfall?

Hur upplever du din situation idag?

3. AA:s BETYDELSE FÖR NYKTERHETEN

Vilket stöd har du haft av AA för ditt s.k. tillfrisknande

Vad förutom en bestående nykterhet har AA gett dig?

Har du haft hjälp av AA i kritiska situationer?

Isåfall på vilket sätt?

Har du lyckats lösa dina problem p.g.a AA

Isåfall på vilket sätt?